מדינת ישראל

THE Art OF Ruling

אמנות השלטון

עִבְרִית

מכתב אריסטיאס

המלך קיבל את התשובה בהסכמה ושאל את הבא' ,מהי הכשירות החיונית ביותר לפסיקה" '?לשמור על עצמך ",הוא ענה , "חופשי משוחד ולתרגל פיכחון במהלך רוב חייו ,לכבד את הצדקה מעל הכל ,ולהתיידד עם אנשים מסוג זה .כי גם אלוהים הוא אוהב צדק !מכתב אריסטיאס ח 12-13

סימן המלך את הסכמתו ואמר לאחר' :מה עיקר המלכות '?והוא ענה' :לשלוט בעצמו היטב ולא להיות שולל על ידי עושר או תהילה לרצונות לא מתונים או לא ראויים ,זו הדרך האמיתית לפסוק אם אתה מנמק את העניין היטב .כי כל מה שאתה באמת צריך הוא שלך ,ואלוהים פנוי מהצורך ושפיר .תנו למחשבותיכם להיות לאדם ,ואל תחפצו בדברים רבים אלא רק בכאלה הנחוצים לשלטון !מכתב אריסטיאס ח 15-16

למחרת ,נשמר אותו הסדר ,וכאשר מצא המלך הזדמנות להפנות שאלות לגברים ,הוא חקר את הראשון מבין אלה שנשארו לחקירה הבאה ,מהי צורת הממשל העליונה ?והוא ענה' :לשלוט בעצמו ולא להיסחף לדחפים .שכן לכל בני האדם יש נטייה טבעית מסוימת .סביר להניח שלרוב בני האדם יש נטייה לאוכל ושתייה ולהנאה ,ולמלכים יש נטייה לרכישת שטחים ולמוניטין רב .אבל טוב שתהיה מתינות בכל הדברים .מכתב אריסטיאס ח 26-27

המלך נתן קבלת פנים חביבה לאיש ושאל את הבא שיענה על השאלה ,כיצד יוכל להימנע מחיים של נינוחות והנאה ?והוא השיב' ,אם הוא נזכר ללא הרף שהוא שליט של אימפריה גדולה ואדון של המונים עצומים ,ושדעתו לא צריכה להיות עסוק בדברים אחרים ,אבל ,הוא צריך תמיד לשקול איך הוא יכול הכי טוב .לקדם את רווחתם .גם הוא חייב להתפלל לאלוהים ששום חובה לא תוזנח" .מכתב אריסטיאס ט 17-18

'...איך אדם יכול לשמור על עצמו מגאווה '?והוא השיב' ,אם הוא שומר על שוויון ויזכור בכל הזדמנויות שהוא אדם השולט בגברים .ואלוהים מבטל את הגאים ,ומעלה את הענווים והענוויים !מכתב אריסטיאס ט 45-46

אמר המלך כי גם האיש הזה דיבר יפה ,ושאל את הבא :את מי עלינו למנות למושל ?והוא השיב' :כל השונא רשעות וחיקוי התנהגותך פועלים בצדק כדי לשמור על שם טוב ללא הרף .כי זה מה שאתה עושה ,מלך אדיר ,אמר" ,והאלוהים הוא אשר העניק לך את נזר הצדק ."מכתב אריסטיאס י8-7 '

המלך הקדיש זמן מה לשבח את האיש הזה ואז שאל את האחרון מכולם ,מהו ההישג הגדול ביותר בשלטון באימפריה ?והוא השיב' ,שהנתינים ישכו ללא הרף במצב של שלום ,ושהצדק ייעשה במהירות במקרים של מחלוקת .'מכתב אריסטיאס י-23:' 24

חוּמָּשׁ

כי ידעתי אותו כי יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ,ושמרו דרך ה 'לעשות משפט ומשפט ;למען יביא ה 'על אברהם את אשר דיבר עליו .בראשית יח 19

ועוד תפרנס מכל העם אנשים מסוגלים ,יראי אלוהים ,אנשי אמת ,שונאי חמדה ;ושם עליהם את אלה להיות שרי אלפים ושרי מאות ,שרי חמישים ושרי עשרות ,וישפטו את העם בכל עת ,והיה כי כל דבר גדול יביאו אליך , .אבל כל ענין קטן ישפטו :כך יהיה לך קל יותר ,וישאו עמך בעול .שמות יח 21-22

לֹא תַעֲשֶׂה דִּבְרוֹת כָּזָר :אַל תִּתֵּן יָדְךָ בְּרָשָׁע לְעֵד רָע .לא תלך אחרי המון לעשות רע ;וְלֹא תְדַבֵּר בְּעִנְיָן לְדָבַע אַחֲרֵי רַבִּים , לְהַשְׁפִּיט אֶת-הַמִּשְׁפָּט :וְלֹא תִדְבֹּר עָנִי בְּדִבְנָיו .לֹא תַעֲשֶׂה אֶת מִשְׁפָּט עֲנִיךָ בְּעִנְיָתוֹ .הרחק אותך מענין שקר ;וְתָמִים וצַדִּיקִים לֹא הָרְגוּ :כִּי לֹא אֶצַדִּיק אֶת רְשָׁעִים .שמות כג ,א-ג ,ו-ז

לֹא תַעֲשֶׂה עוֹלָה בְּמִשְׁפָּט ,לֹא תִכְבַּד אֶת אֶת הֶעָנִי וְלֹא תִכְבַּד אֶת אֶת הַגִּבּוֹר ,וּבְצֶדֶק תִּשְׁפֹּט אֶת רֵעֶךָ .לֹא תַעֲשֶׂה עוֹלָה בְּמִשְׁפָּט , בְּמִדָּר ,בְּמִשְׁקָל וּבְמִדָּה .ויקרא יט15,35:

קחו אתכם חכמים ותבונים וידועים בשבטיכם ,ואשמיד אותם לשליטים עליכם .ופקדתי על שופטיכם בעת ההיא לאמר שמעו את הסיבות בין אחיכם ושפטו בצדק בין איש ובין אחיו ובין הזר אשר עמו .לא תכבדו אנשים במשפט ;אבל אתם תשמעו את הקטן כגדול ;לא תפחדו מפני אדם ;כִּי-הַמִּשְׁפָּט שֶׁל אֱלֹהִים ,וְהַמִּשְׁפָּט הַקָּשֶׁה מִכֶּם ,הָבְאוּ אוֹתָהּ אֵלַי וְאֶשְׁמַע .דברים א -13,16 17

וְעַתָּה שְׁמַע ,יִשְׂרָאֵל ,אֶל-הַחֻקִּים וְאֶל-הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם ,לַעֲשׂוֹת אֹתָם ,לְחַיִּים ,וּבְכוּ וּרְשִׁים אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נָתַן לָכֶם .דברים ד,א

עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט שֶׁל יָתוֹם וְאַלְמָנָה ,וְאַהֲבָה אֶת הַגֵּר ,בְּתוֹתֵן לוֹ מְזַכּוֹת וּבְגָדִים .דברים י ,יח

שופטים ושוטרים תשים אותך בכל שעריך אשר ה 'אלוהיך נותן לך בשבטיך ושפטו את העם במשפט צדק .לֹא תַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט ;לא תכבד איש ולא תקח מתנה כי מתנה מעוורת עיני חכמים ומעוותת את דברי צדיקים .דברים ט"ז יח-י"ט

ויהי בשבתו על כסא מלכותו ויכתוב לו עותק התורה הזאת בספר מתוך אשר לפני הכוהנים הלוים ויהי עמו ויקרא .בו כל ימי חייו למען ילמד לירא את ה 'אלוקיו לשמור את כל דברי התורה הזאת והחוקים האלה לעשות אותם לבל יתנשא לבו על אחיו וישוב .לֹא חוץ מהמצוה ,לימין או לשמאל :למען יאריך ימיו במלכותו ,הוא ובניו ,בתוך ישראל .דברים יז 18-20

לֹא תַעֲשֶׂה אֶת-מִשְׁפָּט שֶׁל הַגֵּר וּבְיָתוֹם ;ולא תיקח בגדי אלמנה להתחייב :דברים כ"ד יז.

אִם יִהְיֶה מחלוקת בֵּין אָדָם ,וַיָּבֹאוּ לַמִּשְׁפָּט ,לְשָׁפְטוּ אוֹתָם הַשּׁוֹפְטִים ;ואז יצדיקו את הצדיקים ,ורשיעו את הרשע .דברים כ"ה ,א

ארור המעוות את משפט הנכרי והיתם והאלמנה .ויאמרו כל העם אמן .דברים כז יט

הִיסטוֹרְיָה

אף-על-פי-כן הקים יהוה שופטים ,אשר הצילו אותם מיד המקללים אותם .שופטים ב16:

לבי אל מושאי ישראל ,שהציעו את עצמם ברצון בעם .בָּרוּךְ אֶת יְהוָה .שופטים ה9:

ומלך דוד על כל ישראל ;ועשה דוד משפט ומשפט לכל עמו .שמואל ב 'ח15:

אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל ,סֶלַע יִשְׂרָאֵל אָמַר אֵלַי ,הַמּשְׁלֹט בַּאֲנָשִׁים צַדִּיק ,יִשְׂרָאֵל ביראת ה .'והיה כאור הבוקר בזריחה השמש , בוקר ללא עננים ;כמו העשב הרך שבוקע מתוך האדמה בזוהר צלול לאחר הגשם .שמואל ב 'כ"ג3-4:

ועתה ה 'אלהי המלכת את עבדך במקום דוד אבי ואני ילד קטן לא ידעתי לצאת או להיכנס .ועבדך בתוך עמך אשר בחרת , בעם גדול ,שאי אפשר למנות ולא למנות בהמון .על כן תן עבדך לב נבון לשפוט את עמך ,למען אבחין בין טוב ורע :כי מי יכול לשפוט את עמך הגדול הזה ?וַיִּעַן הַדִּבּוּר אֶת ה 'כִּי שָׁאַל שְׁלֹמֹה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה .וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלֹהִים ,כִּי שָׁאַלְתָּ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה ,וְלֹא שָׁאַלְתָּ לְךָ חַיִּים אֲרֻכִים ;לֹא ביקשת עושר לעצמך ,ולא שאלת חיי אויביך ;אבל ביקשת לעצמך בינה להבחין במשפט ;הִנֵּה עָשִׂיתִי כִּדְבָרֶיךָ הִנֵּה נָתַתִּי לָךְ לֵב חָכָם וּבָבוֹן ;וְלֹא הָיָה כָּמוֹךָ לְפָנֶיךָ ,וְלֹא יָקוּם אַחֲרֶיךָ כָּמוֹךָ .מלכים א 'ג7-12:'

וַיִּשְׁמְעוּ כָּל-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שָׁפַט הַמֶּלֶךְ ;וַיִּרְאוּ אֶת הַמֶּלֶךְ כִּי רְאוּ כִּי חָכְמַת אֱלֹהִים בּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט .מלכים א ' ג28:'

ואם תלך לפני ,כמו שהלך דוד אביך ,ביושר לב וביושר ,לעשות ככל אשר ציוויתי אותך ,ושמרת את חוקיי ואת משפטי :אז אקים את כסא מלכותי .מלכותך על ישראל לעולמים ,כמו שהבטחתי לדוד אביך לאמר ,לא יכשל איש על כסא ישראל . מלכים א 'ט4-5:'

אשרי אנשיך ,אשרי עבדיך אלו העומדים לפניך כל הזמן והשומעים את חכמתך .בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ ,אֲשֶׁר חָפֵץ בך ,להעמידך על כסא ישראל :כי אהב ה 'את ישראל לעולם ,על כן הוליך אותך ,לעשות משפט ומשפט .מלכים א 'י8-9:'

וְהָיָה הָאִישׁ יָרָבְעָם גִּבּוֹר עָבִיר ,וַיַּרְא שְׁלֹמֹה אֶת הַנַּעַר כִּי הוּא חָרוֹן ,וַיָּמִיד אוֹתוֹ לְמוֹשֵׁט עַל כָּל מִשְׁפָּט בֵּית יוֹסֵף .מלכים א ' י"א28:

וימלך דוד על כל ישראל ועשה משפט ומשפט בכל עמו .דברי הימים א 'י"ח14:

אז תצליח אם תשמר לקיים את החוקים והמשפטים אשר צוה ה 'את משה על ישראל :חזק ואמץ ;אל תפחד ,ואל תתייאש . דברי הימים א 'כב13:

ועוד אקים את מלכותו לעולמים ,אם הוא תמיד יעשה את מצוותי ומשפטי כמו ביום הזה .דברי הימים א 'כ"ח7:

ויתחזק שלמה בן דוד במלכותו ,והיה ה 'אלוהיו עמו ,ויגיד אותו מאוד .דברי הימים ב 'א 'א'

תן לי עתה חכמה ודעת ,למען אצא ואבוא לפני העם הזה :כי מי יכול לשפוט את עמך הזה ,הגדול כל כך ?וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-שְׁלֹמֹה ,כִּי-הָיָה הַזֶּה בְּלִבְךָ ,וְלֹא שָׁקַתְתָּ מַעֲשֶׁר ,הוֹן וְכָבוֹד ,וְלֹא חַיֵּי אוֹיְבֶיךָ ,וְלֹא שָׁאַלְתָּ אֶת-אֲרִיכָה ;אלא שאלת לך חכמה ודעת למען תשפוט את עמי אשר המלכתי אותך עליו :דברי הימים ב א10-11:

וַיִּכְנַס שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת בֵּית לְשֵׁם יְהוָה ,וּבֵית לְמַלְכוּתוֹ .עוד אמר חורם ברוך יהוה אלוהי ישראל אשר עשה את השמים ואת הארץ אשר נתן לדוד המלך בן חכם ,בעל תבונה ותבונה ,הבונה בית לה 'ובית למלכותו . .דברי הימים ב ב1,12:

וַאֲשֶׁר תֵּלֵךְ לְפָנֵי ,כַּאֲשֶׁר הָלַךְ דָּוִד אָבִיךָ ,וַעֲשֶׂה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם ,וְשָׁמַר אֶת חֻקַּי וְאֶת מִשְׁפָּטַי ;אז אקים את כסא מלכותך ,כאשר בריתתי עם דוד אביך לאמר ,לא יכשל איש לשליט בישראל .דברי הימים השניים ז17-18:'

ברוך ה 'אלוהיך אשר חפץ בך להעמידך על כסאו להיות מלך על ה 'אלוהיך כי אהב אלוהיך את ישראל להקים אותם לעד , על כן המליך עליהם לעשות משפט .וצדק .דברי הימים ב 'ט:ח

וַיֹּאמֶר אֶל-הַשֹּׁפְטִים הַשָּׁמְרוּ אֶת-אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה ;לָכֵן עַתָּה תִּהְיֶה יִרְאַת יְהוָה עֲלֵיכֶם ;שים לב ועשה זאת ,כי אין עוון עם ה ' אלוקינו ואין כבוד לנפש ולקיחת מתנות .דברי הימים ב 'יט6-7:

תן לעבודת בית אלהים זה לבד ;יבנה מושל היהודים וזקני היהודים את בית האלוהים הזה במקומו .עזרא ו,ז

כי עזרא הכין את לבו לבקש את תורת ה 'ולעשותה וללמד בישראל חוקים ומשפטים .עזרא ז 10

ואתה ,עזרא ,על פי חכמת אלוהיך אשר בידך ,קבע שופטים ושופטים ,אשר ישפטו את כל העם אשר מעבר לנהר ,כל היודעים את חוקי אלוהיך ;ולמדו את אלו שאינם יודעים אותם .וּמִי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אֶת-תוֹת אֱלֹהֶיךָ וְאֶת-תּוֹקַת הַמֶּלֶךְ ,יַעֲשֶׂה עָלָיו בְּמְהֵר מִשְׁפָּט ,אִם לְמוֹת ,וּבִגְרוֹה ,אוֹ לְהַחְרִימוֹת סְבָרוֹת ,אוֹ לְמוֹסֵר .עזרא ז 25-26

כי נתתי את אחי חנני ואת חנניה מושל הארמון ,לירושלים ,כי איש נאמן היה וירא אלהים מרבים .נחמיה ז 2

כי מרדכי היהודי היה ליד המלך אחשוורוש ,וגדול ביהודים ,וזכה להמון אחיו ,מחפש את ממון עמו ,ומדבר שלום לכל זרעו . אסתר י,ג

הבה נבחר לנו שיקול דעת :נדע בינינו מה טוב .איוב 34:4

אשרי העם אשר אלוהיו ה ;'והעם אשר בחר לנחלתו .תהילים 33:12

תְּהִלִּים

וַיהוָה לְעוֹלָם ,הֵכִין כִּסְאוֹ לַמִּשְׁפָּט .וְהוּא יִשְׁפֹּט אֶת הָעוֹלָם בְּצֶדֶק ,יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט אֶת הָעָם בְּיֹשֶׁר .תהילים ט7-8:

הוא אוהב צדקה ומשפט :מלאה הארץ בטובו של ה .'תהילים 33:5

אשרי העם אשר אלוהיו ה ;'והעם אשר בחר לנחלתו .תהילים 33:12

כִּי אֹהֵב יְהוָה מִשְׁפָּט ,וְלֹא עוֹזֵב אֶת חֲסִידָיו ;הם נשמרים לעד :אבל זרע רשעים ייכרת .פי צדיק מדבר חכמה ,ולשונו מדברת משפט .תהילים ל"ז28,30:

תן למלך את משפטיך אלהים ואת צדקתך לבן המלך .הוא ישפט את עמך בצדק ועניים במשפט .הוא ישפט את עניי העם ,את בני הנזקים יציל ,ואת העושק ישבור .תהילים 72:1-2,4

הגן על עני ויתומים :עשה משפט לעניים ולנזקקים .הציל את העני והאביון :פטר אותם מידם של רשעים .תהילים 82:3-4

צדק ומשפט הם משכן כסאך :רחמים ואמת ילכו לפניך .תהילים 89:14

וְהַמִּשְׁפָּט יָשׁוּב אֶל צֶדֶק ,וְכָל יִשְׁרֵי לֵב יַחֲזוּ אַחֲרָיו .תהילים 94:15

עננים וחושך מסביבו :צדקה ומשפט הם משכן כסאו .תהילים 97:2

גם עוז המלך אוהב משפט ;אתה מקים יושר ,אתה עושה משפט וצדקה ביעקב .תהילים 99:4

יהוה עושה צדקה ומשפט לכל העשוקים .תהילים 103:6

אשרי השומרים משפט ועושה צדקה בכל עת .תהילים 106:3

מעשה ידיו אמת ומשפט ;כל מצוותיו בטוחות .תהילים 111:7

בחרתי בדרך האמת :משפטיך נתתי לפני .למדני משפט טוב ודעת :כי האמנתי למצוותיך .נשבעתי ,ואקיים ,כי אשמור את משפטיך .עשיתי משפט ומשפט :אל תשאיר אותי לצוררי .תהילים 119:30,66,106,121

אשרי אלוהי יעקב לעזרתו אשר תקוותו בה 'אלוקיו אשר עשה את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בו :שומר אמת לעולם העושה משפט לעשוקים : .שנותן אוכל לרעבים .יהוה משחרר את האסירים :תהילים 146:5-7

משלי שלמה המלך

משלי שלמה בן דוד מלך ישראל ;לדעת חכמה והוראה ;לקלוט את דברי ההבנה ;לקבל הוראה של חוכמה ,צדק ומשפט והיושר ;לתת עדינות לפשוט ,לצעיר ידע ושיקול דעת .משלי א1-4 '

כִּי יְהוָה נָתַן חָכְמָה :מִפִּיו בָּאָה יָדַע וּבִינָה .חָכְמָה שְׁלֵימָה מְסַפֵּר לְצַדִּיקִים :אֶחָד הוּא לְהוֹלֵךְ יְשַׁר .הוא שומר את שבילי המשפט ,ואת דרך קדושיו שומר .אז תבין צדקה ומשפט ויושר ;כן ,כל דרך טובה .משלי ב6-9:'

יראת יהוה היא לשנוא את הרע :גאוה וגאוות רוח ,ואת הדרך הרעה ואת הפה הרע ,אני שונא .העצה שלי ,וחכמה תקינה : בינה אני ;יש לי כוח .על ידי מלכים מלכים ,ונסיכים גוזרים צדק .על ידי מושלים נסיכים ואצילים ,כל שופטי הארץ .משלי ח 13-16

יד החרוצים תשלוט :אבל העצלים יהיו במס .משלי יב24:

משפט אלוקי בשפתי המלך :פיו לא יעבור במשפט .תועבה למלכים לעשות רשע :כי צדק הוקם הכסא .שפתי צדק הן תענוג של מלכים ;והם אוהבים את המדבר נכון .משלי טז10,12-13:

האיטי לכעוס טוב מהגבורה ;וְהַמֹּשֵׁל בְּרוּחוֹ מִן הַכֹּכֵחַ עִיר .משלי טז32:

רשע מוציא מתנה מהחיק להטות את דרכי הדין .משלי יז23:

לא טוב לקבל את איש הרשע ,להפיל צדיקים במשפט .משלי י"ח ה'

מלך היושב על כסא הדין מפזר כל רע בעיניו .משלי כ8:'

מֶלֶךְ חָכָם פָּזַר אֶת רְשָׁעִים ,וְהוֹבִיא עָלָיו הַגֶּה .משלי כ26:'

רחמים ואמת שומרים על המלך :וכסאו נשמר ברחמים .משלי כ28:'

לעשות משפט ומשפט מקובל על יהוה יותר מאשר זבח .גזל רשעים ישמיד אותם ;כי הם מסרבים לעשות שיפוט .משלי כא3,7:

שמחה לצדיק לעשות משפט ,אבל חורבן יהיה לעובדי עוון .משלי כא15:

דברים אלו שייכים גם לחכמים .זה לא טוב לכבד אנשים בשיפוט .האומר אל הרשע :צדיק אתה ;יקללו אותו העם ,גויים יתעבו אותו :אבל לתוכחים בו תענוג ,ותבוא עליהם ברכה טובה .משלי כ"ד 23-25

מי שאין שלטון על רוחו דומה לעיר שבורה וללא חומות .משלי כ"ה28:

רעים לא מבינים את המשפט :אבל המבקשים את ה 'מבינים הכל .משלי כ"ח ה'

כאריה שואג ,ודב מרחף ;כך הוא שליט מרושע על האנשים העניים .משלי כ"ח15:

כשהצדיקים בסמכות ,העם שמח :אבל כשהרשעים שולט ,העם מתאבל .משלי כ"ט:ב

המלך במשפט מקים את הארץ :ומקבל מתנות מפיל אותה .משלי כ"ט4:

אם שליט ישמע לשקר ,כל עבדיו רשעים .משלי כ"ט12:

המלך השופט את העני באמנות ,כסאו יוקם לעולם .משלי כ"ט14:

רבים מחפשים את חסדו של השליט ;אֲבָל מִשְׁפָּט כָּל אָדָם בָּא מִן יְהוָה .משלי כ"ט26:

לא למלכים ,למואל ,לא למלכים לשתות יין ;ולא לנסיכים משקה חזק :פן ישתו וישכחו את הדין ,ויעוותו את משפטו של כל הסובלים .משלי 31:4-5

פְּתַח פִּיךָ לְאִלְּמִים לְמַעְלָה לְכָל הַמַּעֲמִידִים לְהַחֲלָדָה .פתח את פיך ,שפט בצדק ,ותענו בעניין העניים והנזקקים .משלי 31:8-9

ועוד ראיתי תחת השמש את מקום המשפט ,כי הרשע שם ;וְמָקוֹם צַדִּיק ,שֶׁהָיָה שָׁם הָעוֹן .אָמַרְתִּי בְּלִבִּי ,יְשַׁפֵּט אֱלֹהִים אֶת צַדִּיק וְאֶת רְשָׁעִים ,כִּי יֵשׁ שָׁם עֵת לְכָל תַּכְלָה וּלְכָל מַעֲשֶׂה .קהלת ג 16-17

אִם תִּרְאֶה אֶת עֹשֶׁה אֶת הָעֲנִיִּים וְהָעֲלוֹת הַמִּשְׁפָּט וְהַמִּשְׁפָּט אֶת הַמִּשְׁפָּט אֶת הַדָּבָר ,אַל תִּתְפַּלֵּא עַל הַדָּבָר :כִּי גֶּבֶל מֵעֶלְיוֹן יָבֹא ; ויהיו גבוהים מהם .קהלת ה ,ח

כל המקיים את המצוות לא ירגיש דבר רע :ולב חכם מבחין גם בזמן וגם במשפט .כי לכל תכלית יש זמן ומשפט ,לכן עליבות האדם גדולה עליו .קהלת ח 5-6

נביאים

למד לעשות טוב ;בקש משפט ,הקל את המדוכא ,שפט את היתומים ,התחנן עבור האלמנה .ישעיהו א17:'

כי ילד נולד לנו ,בן ניתן לנו ,והממשלה על כתפו ,ושמו ייקרא נפלא ,יועץ ,אל גבור ,אב נצח ,נסיך השלום .לריבוי ממשלתו ולשלום לא יהיה קץ ,על כסא דוד ועל מלכותו ,לצוותה ולקימה במשפט ובצדק מעתה ועד עולם .קנאות ה 'צבאות תעשה זאת .ישעיהו ט6-7:

אוי לגוזרים גזירות עוונות וכותבים חומרה אשר קבעו ;להסיט את הנזקקים ממשפט ,ולגזול את הזכות מעני עמי ,למען יהיו אלמנות לטרף ,ולגזול יתום !ישעיהו י1-2:'

וברחמים יוקם הכסא ויושב עליו באמת במשכן דוד ,שופט ומבקש משפט וממהר צדקה .ישעיהו טז5:

הִנֵּה מֶלֶךְ יְמוֹלֵךְ בְּצֶדֶק ,וְשָׂרִים יִשְׁלֹטוּ בְּמִשְׁפָּט .ישעיהו 32:1

כֹּה אָמַר יְהוָה ,שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט ,וַעֲשׂוּ מִשְׁפָּט :כִּי קְרוֹבָה יִשְׂרָאֵל לָבוֹא וצדקתי להתגלות .ישעיהו 56:1

וְנִשְׁבַּעְתָּ ,חַי יְהוָה ,בֶּאֱמֶת ,בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה ;ויברכו בו הגויים ,ובו יתהלו .ירמיהו ד2:'

אֲבָל יִתְהַלֵּל בָּזֶה ,כִּי יָבִין וְיָדַעְתִּי ,כִּי-אֲנִי יְהוָה ,אֲשֶׁר עוֹשֶׂה חֶסֶד ,מִשְׁפָּט וּצְדָקָה ,בָּאָרֶץ ,כִּי אֵלֶּה חָפַצְתִּי ,נְאֻם יְהוָה .ירמיהו ט24:'

בֵּית דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה ;עשה משפט בבקר ,והציל את הנגזל מיד העושק ,פן תכבה חמתי כאש ,ותישרף שלא יוכל לכבותה , מפני רוע מעשיך .ירמיהו כא12:

כֹּה אָמַר יְהוָה ;עשו משפט וצדקה ,והצילו את השלל מיד הצורר ,ואל תעשו עוול ,אל תעשו אלימות בנכר וביתום ובאלמנה , ואל תשפכו דם תמים במקום הזה .ירמיהו כב3:

הִנֵּה יָמִים בָּאִים ,נְאֻם יְהוָה ,אֲשֶׁר אֶהְיֶה לְדָוִד צַדִּיק ,וּמֶלֶךְ יִמְלֹךְ וּמְצַלֵּחַ ,וַיַּעֲשֶׂה מִשְׁפָּט וּמִשְׁפָּט בָּאָרֶץ .ירמיהו כג5:

בימים ההם ובעת ההיא אגרום לענף צדקה לדוד ;ויעשה משפט וצדקה בארץ .ירמיהו 33:15

אֲשֶׁר לֹא נָתַן בְּרוֹבֶת וְלֹא לָקַח כָּל תְּבוּעָה ,אֲשֶׁר מְסִיב יָדוֹ מֵעָוֹן ,עָשָׂה מִשְׁפָּט אֱמֶת בֵּין אָדָם וּבֵין אָדָם ;צדיק הוא ,יחיה ,נאום אדוני יהוה .יחזקאל יח ,ח-ט

כֹּה אָמַר יְהוָה יְהוָה ;יספיקו לכם ,שרי ישראל ,הסירו אלימות ושלל ,ועשו משפט ומשפט ,הסירו את תביעותיכם מעמי ,נאום ה 'יהוה .יחזקאל 45:9

לפיכך ,המלך ,תהא עצתי נאה לך ,ותפר את חטאיך בצדק ועוונותיך ברחמים על עני ;אם זה עשוי להיות הארכה של שלוותך .ועתה אני נבוכדנצר משבח ומשבח ומכבד את מלך השמים ,כל מעשיו אמת ,ודרכיו משפט :ואת ההולכים בגאווה יוכל לבזות .דניאל ד27,37 '

וַיִּכְתַּב הַמֶּלֶךְ דָּרְיוֹשׁ אֶל-כָּל-הָעַמְמַיָּא ,הַגּוֹיִם וְהַלְּשֹׁנִים ,אֲשֶׁר יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ ;ירבו לך שלום .אני גוזר גזרה ,שבכל שלטון מלכותי אנשים רועדים ויראים לפני אלוהי דניאל :כי הוא אלוהים חיים ועמיד לעד וממלכתו אשר לא תישמד ,וממשלתו תהיה ערבה .עד הסוף .הוא מציל ומציל ועושה אותות ומופתים בשמים ובארץ ,אשר הציל את דניאל מכוח האריות .דניאל ו-25 ' 27

על כן ,פנה אל אלוהיך :שמרו חסד ומשפט ,וחכה לאלוהיך כל הזמן .הושע יב:ו

שנא את הרע ואהבת את הטוב ,וקבע משפט בשער :יתכן וירחם ה 'אלוקי צבאות על שארית יוסף .אֲבָל יִזְלוּ מִשְׁפָּט כַּמַּיִם , וְצִדְקָה כְּנַחַל גָּדוֹל .עמוס ה15,24:

כה אמר יהוה צבאות לאמר עשה משפט אמת ועשה רחמים וחמלה איש אל אחיו ואל תעשק את האלמנה ואת היתום את הזר ואת העני .וְלֹא יִהְיֶה לְאִישׁ מִכֶּם אֶת רָעָה עַל אָחִיו בִּלְבַבְכֶם .זכריה ז 9-10

אלה הדברים אשר תעשו ;דברו איש אל רעהו ;עשה משפט אמת ושלום בשעריך :ואל יחשוב איש מכם רע בליבכם על רעהו ;ואל תאהב שבועת שקר ,כי כל אלה שנאתי ,נאום יהוה .זכריה ח 16-17

בשורות

אבל ישוע אמר ,תסבלו ילדים קטנים ואל אסרו אותם לבוא אלי ,כי לכאלה היא מלכות השמים .מתי 19:14

מי אם כן עבד נאמן וחכם אשר הורה אדוניו על ביתו לתת להם בשר בעתו .אֲנִי אָמַרְתִּי לָכֶם ,כִּי יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ מְשַׁלֵּט עַל כָּל מַחֲנוֹתוֹ .מתי כ"ד45,47:

אמר לו אדוניו ,כל הכבוד ,עבד טוב ונאמן ,בכמה דברים היית נאמן ,אני אשמך על הרבה דברים ,בוא אתה בשמחת אדוניך . אָמַר אֵלָיו אֲדֹנָיו ,כָּל הָיָה ,עֶבֶד טוֹב וְנֶאֱמָן ;בכמה דברים היית נאמן ,על הרבה דברים אשמך ,בוא אתה בשמחת אדוניך .מתי כ"ה21,23:

אבל ישוע קרא אותם אליו ,ואמר להם :אתם יודעים שהממונים על הגויים נוהגים עליהם .וגדוליהם מפעילים עליהם סמכות . אֲבָל כָּךְ לֹא יִהְיֶה בָּכֶם ,וּכְלִי שֶׁיִּהְיֶה בָּכֶם גָּדוֹל בָּכֶם ,יִהְיֶה לִמְשָׁרֵיכֶם ;כי גם בן האדם לא בא לשרת כי אם לשרת ולתת נפשו כופר לרבים .סימן י42-45 '

לא לשפוט לפי המראה ,אלא לשפוט צדקה .האם תורתנו שופטת איש לפני שהיא שומעת אותו ויודעת מה הוא עושה ?יוחנן ז24,51:'

איגרות

או הממריץ ,בתחינה :הנותן ,יעשה זאת בפשטות ;השולט ,בשקידה ;המרחם ,בשמחה .הרומים יב8:

תן לכל נשמה להיות כפופה לכוחות העליונים .כִּי אֵין כֹּחַ אֶלָּא שֶׁל אֱלֹהִים :הַכֹּחוֹת שֶׁהָיוּ נִצְמוּנִים מֵאֵת ה .'לפיכך כל המתנגד לכוח ,מתנגד לפקודת אלוהים :והמתנגדים יקבלו לעצמם גזר דין .כי השליטים אינם אימה למעשים טובים ,אלא לרע .האם לא תפחד מהכוח ?עשה את הטוב ,ותשבח לך אותו :כי הוא שר ה 'לך לטובה .אֲבָל אִם תַּעֲשֶׂה אֶת הָרָע ,יָרֵא ;כִּי לֹא יִשָּׂא אֶת חֶרֶב לְשָׁוְא ,כִּי שֵׂר הָאֱלֹהִים הוּא ,נָקָם לְהַעֲשֶׂה חֵמָה עַל עוֹשֵׂה הָרָע .הרומים יג1-4:

הכנעו עצמכם לכל פקודת אדם למען ה :'אם זה למלך ,עליון ;או למושלים ,כמו לשולחים על ידו לעונשם של עושי רשעים ולשבחם של הטובים .פטרוס א 'ב13-14:'

אפוקריפים

ה 'העלה את רוחו של כורש מלך הפרסים ,והכריז בכל ממלכתו ,וכן בכתב ,לאמר ,כה אמר כורש מלך הפרסים ;אֲדֹנָי יִשְׂרָאֵל ה 'אֱלֹהִים עָלָיו מַלְכֵּי אוֹתִי עַל כָּל הָעוֹלָם וְצִוָּהִי לִבְנוֹת לוֹ בֵּית יְרוּשָׁלַיִם בִּיהוּדָה .אסדרס א 'ב2-4:'

וכן ציווה שסיסנס מושל סוריה ופניקיה ,וסתרבוזנס וחבריהם ,ואלה שנתמנו לשליטים בסוריה ופיניקה ,יזהר שלא להתערב במקום ,אלא לסבול את זורובבל ,עבד ה , .'ומושל יהודה ,וזקני היהודים ,לבנות את בית ה 'במקום ההוא .ספר א ' 6:27

כי לאסדרס היה כישרון גדול מאוד ,שלא השמיט דבר מחוק ומצוות ה ,'אלא לימד את כל ישראל את הגזרות והמשפטים . אסדרס א8:7 '

וְכָל הַגּוֹיִם יְהַלְלוּ אֶת יְהוָה ,וַיֵּדַע עַמּוֹ ,אֶת הָאֱלֹהִים ,וַיַּעֲלֶה יְהוָה אֶת עַמּוֹ ;וכל האוהבים את ה 'אלהים באמת ובצדק ישמחו ברחמים על אחינו .טובית 14:7

לאחר מכן נעשיתי אדון על עמים רבים ושלטתי על העולם כולו ,לא מורם עם חזקת סמכותי ,אלא נושא את עצמי תמיד בשוויון ובעדינות ,התכוונתי ליישב את נתיני ללא הרף בחיים שקטים ,ולהפוך את מלכותי .שלום ,ופתוח למעבר לחופים העליונים ,כדי לחדש את השלום ,הרצוי לכל בני האדם .תוספות לאסתר יג ב

עַל כֵּן שִׁמְעוּ ,מְלָכִים ,וְהָבִנוּ ;למדו ,שופטי קצה הארץ .הקשיבו ,מושיטים בעם ,והתהלו בהמון גוים .כי ניתן לך כוח מה ' וריבונות מהעליון ,אשר ינסה את מעשיך ויחקור את עצותיך .חכמת שלמה ו1-3 '

לכן רצון החכמה מביא למלכות .אִם יִהְיֶה חֲנַתְכֶם כָּזֶה בְּכִסְאִים וּבְשִׁבְטִים ,מלכי העם ,כבדו את החכמה ,למען תמלו לעולם . חכמת שלמה ו20-21 '

אם עושר יהיה נכס רצוי בחיים האלה ;מה עשיר יותר מהחכמה העושה הכל ?ואם תעבוד זהירות ;מי מכל מה שיש הוא פועל ערמומי ממנה ?וְאִם אָדָם אוֹהֵב צֶדֶק ,עִמָּהּ מַעֲשֶׂה מַעֲלוֹת :כִּי מְלַמֶּדֶת עִמָּהּ וְנִצְטָרוֹת ,יְצָדוֹת וְנִצְטָרוֹת :אֲשֶׁר הֵם ,כִּי לַאֲנָשִׁים לֹא יִהְיֶה לֹא יִהְיֶה לַאֲנָשִׁים מַעֲשֶׂה יוֹתֵר בְּחַיִּם .חכמת שלמה ח 5-7

הציל את הסובל מיד הצורר ;וְאַל תִּהְיֶה לְבָבַע בְּיוֹשֵׁב בַּמִּשְׁפָּט .קהלת ד9:

על יד האומן תשבח את העבודה :וחכם שליט העם על דיבורו .קהלת ט 17

שופט חכם ינחה את עמו ;וממשלתו של אדם נבון מסודרת היטב .כשופט העם הוא בעצמו ,כך שופטיו ;וְאֵיזֶה אָדָם שֶׁל הָעִיר כָּל יוֹשְׁבֶיהָ .מלך לא חכם משמיד את עמו ;אֲבָל בְּחָכְמָתֵיהֶם שֶׁבְּשָׂרוֹת הָעִיר תִּשְׁכָּב .קהלת י ,א-ג

יראת ה 'הולכת לפני השגת הרשות :אבל החספוס והגאווה הם אובדן .אנשים גדולים ושופטים ובעלי עוצמה יכובדו ;וְאֵין אֵין מֵהֶם גָּדוֹל מִן יְרֵא יְהוָה .קהלת י21,24:

כִּי בְּפִלּוּל גּוֹיִם כָּל הָאָרֶץ הוֹשִׂים מְשַׁלֵּט עַל כָּל עָם ;אבל ישראל הוא חלק ה :'קהלת יז,יז

יראי ה 'ימצאו משפט וידליקו צדק כאור .קהלת 32:16

נתן לו את מצוותיו ואת סמכותו בחוקי המשפטים ללמד את יעקב את העדות ולהודיע את ישראל בחוקיו .קהלת 45:17

דוד על היותו רחום ניהל את כס המלכות הנצחית 1 .מכבים 2:57

לפיכך שרו העם את מעשיו של שמעון ,ולאיזו תהילה חשב להביא את אומתו ,עשו אותו למושל ולכוהן ראשם ,כי עשה את כל הדברים האלה ,ולמען הצדק והאמונה ששמר לאומו ,על כך ביקש בכל האמצעים לרומם את עמו 1 .מכבים 14:35